

**Bács-megyei sakk-történelemhez:
KIVÁGÁS A MAGYAR SAKKVILÁG HONLAPJÁRÓL(SL):**

Dr. Kökény János sakkemlékei néhány fénykép kapcsán

2010-02-09 09:11:01

A képeken Tóth László elemmez Kecskeméten az Ének-Zenei Iskola sakkszakkörében 1960 őszén. A színhely az iskola akkori épületének Bánk bán utcai szárnya. Segédkezik Kökény János szakkörvezető tanár (született 1931-ben Kecskeméten).

Dr. Kökény János (továbbiakban K. J.) mai visszaemlékezése szerint 1947-től kezdett a nagy múltú kecskeméti sakkkörbe járni. Megragadta őt ennek légköre, amelyet áthatott Tóth László szellemisége. (Ő minden sakkozó Laci bácsija volt, a város polgármestereként is). A sakkozás szeretete összekötötte ennek a K. J.-t is befogadó körnek különböző társadalmi helyzetű és életkorú tagjait. Hangulatosak voltak a színhelyek is: a kecskeméti Cifrapalota földszintje avagy jó időben a Nagytemplom mögötti fűrdőkert vendéglő kerthelyisége, ahol elkülönített részben ültek a sakkozók. (S közben néha csendesen szólt az akkori tánczene).

K. J.-t fellelkesítette az a gondoskodás, amellyel a kezdőket bevezették a játékelmélet ismeretébe. Pl. a megnyitások tanításakor a bemutatás, elemzés után gépelt formában mindenki megkapta „heti tananyagként” a fő változatokat -, s úgy tértek ezekre vissza. Az elméleti összefoglalás után félórás rapid versenyek következtek – kötelezően az előzőleg tanult megnyitásokkal. K. J. azért is jólesően emlékszik a királycsele, az olasz, a spanyol, a vezércsele, a szicíliai védelem megnyitásainak versenyekre, mert jól szerepelt ezeken.

A közép- és végjátékok elemzői számos alkalommal – Tóth László meghívására – az akkori magyar sakkozás nagyjai voltak. Gyakran elemzett például Barcza Gedeon (a Cifrapalotában).

K. J. számára különösen emlékezetes, amikor a (Fűrdőkertben) Benkő Pállal játszhatott snellpartit – Tóth László mellett ülve -, s a magyar bajnok vakon játszott kettejük ellen 2-2 szimultán játszmat (megnyerve mindegyiket). Nagy öröm volt K. J. számára az is, hogy meglátogathatta Tóth Lászlót, s láthatta gyönyörű sakk-könyvtárát. Készült 1950-ben következő gimnáziumi érettségijére, de mellette fontos szerepet játszott életében a sakkozás. Az iskolába zsebsakkal járt, a sakk-körben pedig versenyzett egyéni és csapatversenyeken.

Az érettségi után a szegedi pedagógiai főiskolán folytatta tanulmányait -, a sakkozást pedig a szegedi MÁV sportegyesületnél (egyéni és csapatversenyeken jó eredménnyel). A főiskolai (házi) verseny győzteseként 1951-ben a szegedi egyetem csapatával szerzett ezüst érmet a 3 napos budapesti főiskolai-egyetemi bajnokságon. Hiányzott azonban számára a kecskeméti sakk-kör gondozó-továbbképző munkálkodása. Szeged után pedig megtorpanás következett be sakkozásában, amikor tanárként Kerekegyházára került tanítani. Innen csak szombat délutánonként utazhatott haza, és időnként csupán a vasárnapi kecskeméti csapatversenyeken vehetett részt.

Ezen a helyzeten Tóth László változtatott azzal, hogy VB-elnökhelyettesként 1957-ben megbízta őt a kecskeméti általános iskolai sakkoktatás szervezésével, és behelyeztette a kecskeméti Ének-Zenei iskolába. Ez az 1950-ben Nemesszeghyné Márta irányításával és Kodály Zoltán segítő figyelmével létrejött iskola az ország elsőként megalakult ilyen jellegű iskolája volt. Itt kezdte meg K. J. a sakkoktatást szakköri formában. (Miközben 1958-ban Kodály Zoltán előtt tarthatott irodalom vizsgaórát az ország első végzős ének-zeneiseivel).

A közölt fényképeken e sakkoktatás pillanatai láthatók 1960 őszén. Látható Tóth László izzó lelkesedéstől átfűtött arca, mintegy megjelenítve a sakkjáték szépségeit, mozzanatait. S nézhetjük a gyermekek áhítatos, felfedező tekintetét. Az egyik képen látható a sakkjátékot nagyra tartó s az integrált képzésbe beilleszteni akaró Nemesszeghyné Márta igazgató és férje, a sakkozni szerető Lajos bácsi is.

A képek kapcsán szükséges megjegyezni, hogy Tóth László az énekléshez, zenéhez és művelőihez közel álló ember volt. Cikkeiben évtizedeken keresztül méltatta Kodály és Bartók zenéjét, küzdött Bartók befogadásáért s Kodály Kecskemétre való „hazahozásáért”. A város polgármestereként 1947-ben kezdeményezte Kodály Zoltán díszpolgárrá avatását, s köszöntette a színházi ünnepségen a mestert. A Katona József Társaság irodalmi működésében való részvétele mellett a városi énekmozgalmat, zeneéletet is tevékenyen szervezte.

K. J. először az Ének-Zenei iskolában tanította a sakkozást (szaktárgyai mellett). Törekedett megéreztetni a rokon vonásokat a sakkozás esztétikuma és az ének-zene s általában a művészeti jellegű ismeretek között. Igyekezett felhasználni a kapcsolódást a sakkjáték és a racionális jellegű tudásanyag között.

A következő időszakban Tóth László folyamatos segítségével sikerült elindítania a városi általános iskolákra kiterjedő sakkoktatást is (cifrapalotai helyszínnel) -, általános iskolai csapatok versenyszervezéséig is eljutva. Ezekben az években maga is újra indult néhány egyéni versenyen és csapatversenyen. Rövid ideig intézője volt a sakk-kör második csapatának. Fénykép (serleggel) is emlékezteti a Göngyölegellátó Vállalat 6 tagú csapatával (benne nagybátyjával és unokabátyjával) elért városi üzemi bajnoki eredményre. Ebben az időszakban ért el II. helyezést a város snellversenyén (Mester István után végezve).

A 60-as évek második felétől azonban csökkentek sakkozási lehetőségei: Folyamatosan utazásokkal járó évtizedes szakfelügyelői munka, ELTE-szakok megszerzése, majd levéltári kutatások okoztak számára korlátozó változást.

Csupán a 70-es években kapcsolódott be ismét a Spartacus sportegylet sakkszakosztályának snellversenyeibe. Legfolyamatosabban 1973-ban, amikor az esztendő havi versenyének mindegyikén részt vett, s az éves összesítésben III. helyezést ért el.

A 70-es évek második felétől a sakkozást már elsősorban családi alapon folytatta. Zoltán öccsével, a Kecskeméti Széchenyi SE sakkszakosztályának egyik alapítójával, az akkori minősítés szerinti csillagos I. osztályú játékosával rapid és snell játszmáikban még lépést tartott. A 2 órás vszerenyekhez azonban már csak – doktori vizsgája után – néhány, számára szomorú alkalommal tért vissza. Öccse 1981-ben (40 évesen) meghalt. Ezt követően a Széchenyi SE sakkszakosztálya a 80-as évek második feléig évente Kökény Zoltán emlékversenyeket rendezett. (Az 1983-as versenyen játszott fia és Imre unokabátyja is.)

Úgy érzi, hogy számára a sakkjáték nemcsak egyéni meg csapatversenyeket jelentett, hanem emberi kapcsolódást a sakktársakkal s különösen családtagjaival: Alkalmilag sakkozott a nagybátyjával. Zoltán testvére mellett fő partnere Imre unokabátyja volt. Vele 30 évig heti egy alkalommal játszott 10 perces partikat (1991-ig, Imre haláláig). (Persze ennyi sakkozáshoz megértő feleség is kellett.)

Fiára is „ráragadt” a sakkjáték szeretete: sakk-körökbe járt, versenyeken indult főként ifjúkorában. 9 éves fiát sakk-szakkörbe járatja, versenyeken indítja. A legifjabb Kökény János egy-egy Pál Imre, Krizsány László, Csupor Péter által szervezett gyermekverseny nyerteseként a családi sakkhagyomány folytatójának bizonyul.

K. J. életének egy-egy rövidebb vagy hosszabb időszakában sokat segítettek a sakkozni szerető társak, partnerek. Említi az 1950-1952-es évek szegedi 3-4 órás főiskolai politikai gyűléseit.

Mennyivel könnyebb volt ezeket „átvészelní”, a mellette ülő társsal játszott (s lejegyzett) vakjátszmák segítségével. Vagy: 1970-ben kórházban eltöltött hónapot tettek számára elviselhetővé volt énektanárával, Nemesszeghy Lajossal való napi sok órás sakkcsatáik. Derűsebb példaként hozza fel: 1995-ig bugaci tanyájukon évtizednyi idő nyári hónapjait színesítette meg szerencsés tanyaszomszédságból adódóan a Lendvai Ferenc színházigazgatóval naponta játszott néhány sakkparti.

Ma fiával, unokájával játszhat ritkább, ünnepi alkalmakon családi ünnepeken. De játszhat sakkgépével is. Amint ez 2007-ben még a kórházban is megtörténhetett. (Igaz, a gép nem nyújtja az élő játék hangulatát. Nem szól vissza tréfásan vagy bosszúsan. Viszont gyakran nagy pontossággal tükrözi az élet realitását.) S ott vannak a sakk-könyvek, cikkek: feladványok, játszmák, elemzések. Régi és új sakk-könyvei mai is örömet jelentenek számára. Különös örömmel emlékezik arra például, hogy sikerült megvennie Tóth László 1927-es kecskeméti tornakönyvét.

Összegzően K. J. azt vallja, hogy lehet szeretni a sakkozást kevésbé kiemelkedő, szerényebb szintjein is. A sakkjáték formagazdagságával, lehetőségeinek sokaságával viszonozza ezt a szeretetet. Szébbé teszi életünket, erősítheti az embert.

Dr. Kökény János